

Zvýšení energetické účinnosti o 20 % do roku 2020 je jedním z pěti cílů evropské strategie Evropa 2020. Tento cíl je doplněn o další dva, a to zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů na 20 % a snížení emisí skleníkových plynů o 20 % (nebo dokonce o 30 %, pokud k tomu budou vytvořeny podmínky) do roku 2020. Cíle této strategie by měly vést k tvorbě pracovních míst a hospodářskému růstu. Kromě cílů stanovených na evropské úrovni, si členské státy v každé z těchto oblastí stanovily své vlastní cíle. Celou strategii tak podpoří konkrétní činy na úrovni EU i členských států.

I. Změna klimatu a energetika - „Energetická účinnost“

Evropská unie (EU) během posledních let výrazně zvýšila svou pozornost ohledně účinného využívání energie, a proto i snížení spotřeby energie a odstranění plýtvání s energií patří v současné době k hlavním cílům EU. V říjnu 2006 představila Evropská komise Akční plán pro energetickou účinnost se zaměřením na zvýšení energetických úspor do roku 2020 o 20 % oproti roku 1990. Podle jejích odhadů tyto úspory pomohou Evropě v daném období snížit množství vypouštěných emisí uhlíku o 780 milionů tun a ušetřit až 100 miliard eur na palivech.

Evropská unie v energetické účinnosti spatřuje významný způsob, jak snižovat svou závislost na fosilních palivech, efektivněji chránit životní prostředí a šetřit výdaje za energii. Podpora zlepšování energetické účinnosti ze strany EU se ukáže jako rozhodující pro konkurenceschopnost, bezpečnost dodávek a splnění závazků v oblasti změn klimatu uzavřených podle Kjótského protokolu. Existuje významný potenciál pro snížení spotřeby, zejména v energeticky náročných odvětvích, jako je stavebnictví, zpracovatelský průmysl, přeměna energie a doprava.

Pro dosažení tohoto cíle pracuje EU na mobilizaci veřejného mínění, rozhodujících činitelů a tržních subjektů a na vytvoření minimálních norem pro energetickou účinnost a pravidel o označování výrobků, služeb a infrastruktury.

S energetickou účinností jako jedním z hlavních pilířů evropské energetiky počítá i Cestovní mapa pro přechod k nízkouhlíkové ekonomice do roku 2050, kterou Komise představila v prosinci 2011. Tato cestovní mapa zahrnuje několik možných scénářů evropské dekarbonizace. Jeden by obsahoval také vyšší závazky v oblasti energetických úspor, zejména v budovách.

Pokud jde o energetické úspory na straně koncových spotřebitelů, sloužily prozatím Evropě k dosahování vyšší efektivity například energetické štítky pro elektrické spotřebiče nebo úsporné žárovky. Na základě připravované legislativy chce EU více dbát právě na zateplování budov nebo využívání moderních technologií, jako jsou například inteligentní měřiče spotřeby elektřiny.

V debatě o efektivnější energetice se Brusel posunul také k opatřením, která mají zajistit úspory energie na straně dodavatelů energií a snaží se povzbudit vlády a regionální samosprávy, aby se

zaměřily na posilování účinnosti v této sféře. Systém, který zajišťuje dodávky energie od výrobců ke spotřebitelům, je totiž podle odborníků velmi neúsporný.

Unie se proto zaměřuje například na podporu technologií pro výrobu energie, které jsou šetrnější k životnímu prostředí. Jednou z priorit jsou obnovitelné zdroje energie (OZE). Státy by podle EU měly také modernizovat energetickou infrastrukturu a zaměřit se na moderní technologie, které by například umožnily vyrábět „čistší“ energii v uhelných elektrárnách. Klíčovou roli hrají v evropských snahách regiony, které by měly Unii při proměně energetického sektoru pomoci.

Cíl 20% energetických úspor není závazný, a podle posledních odhadů se zdá, že státy jej jako jediný nebudou schopny splnit. Komise prozatím očekává, že úspory budou v roce 2020 činit pouze 9 až 11 %. Exekutiva je ale přitom přesvědčená, že úspory energie skrývají velký a dosud nevyužitý potenciál a jsou schopny uspokojit významnou část evropské poptávky po energii. Např. pokud se vezme v potaz, že podíl budov na celkové spotřebě energie v Evropské unii (EU) činí 40 %, tak se ve snížení spotřeby v této oblasti skýtá velký potenciál. V této oblasti proto Komise navrhla cíl, aby od 31. prosince 2020 měly všechny nové budovy téměř nulovou spotřebu energie. Nové budovy užívané a vlastněné veřejnoprávními orgány musejí tyto požadavky splňovat již od 31. prosince 2018.

Během loňského února byl proto přijat revidovaný Plán energetické účinnosti 2011, který jako hlavní priority stanovil energetické úspory v budovách, zařízeních na výrobu energie a v dopravě. Na základě tohoto plánu pak na jaře minulého roku byl předložen návrh směrnice o energetické účinnosti (Energy Efficiency Directive – EED), do kterého byl také zahrnut požadavek dvacetiprocentních úspor.

Směrnice o energetické účinnosti

Komise předložila v červnu 2011 návrh směrnice o energetické účinnosti s tím, že dosavadní 9% výsledek EU v otázce zvyšování energetické účinnosti je nedostatečný. Výsledná norma by měla být podle Komise snáze vymahatelná než její „předchůdkyně“, směrnice č. 2004/8 a č. 2006/32, a současně by měla být v souladu jak s obecnou strategií EU Evropa 2020, tak i s akčním plánem pro energetickou účinnost. Spotřeba energie v EU by se měla oproti referenčnímu roku 1990 snížit o 368 Mtoe (do roku 2020, čímž by měl být naplněn dlouhodobý záměr EU snížit spotřebu energie v Unii jako celku o 20 %, a tedy snížit závislost na importech zdrojů energie do EU, jež v roce 2011 podle EP přišly na 488 mld. €, tj. 3,9 HDP EU a 6krát více než v roce 1999). S cílem snížení spotřeby energie oproti roku 1990 o 20 %, také nepřímo souvisí další dva cíle, které předpokládají 20% podíl obnovitelných zdrojů na výrobě energie a 20% snížení množství emisí skleníkových plynů.

Dohoda evropských institucí na finální podobě směrnice proběhla v červnu. Evropský parlament směrnicí přijal na svém zasedání 11. září. Po zveřejnění směrnice v Evropském úředním věstníku budou mít členské státy 18 měsíců na její transpozici.

Při jednání o podobě směrnice však již dříve Evropský parlament upozornil, že skutečné energetické úspory se budou pohybovat pouze okolo 15 až 17 %, tedy jen mírně pod stanovený 20% cíl. Kolik

energie se ve skutečnosti podaří uspořit díky nově dohodnuté směrnici o energetické účinnosti, závisí především na tom, jak ji jednotlivé státy budou interpretovat.

Jedním z hlavních bodů směrnice je totiž povinná podpora energetické účinnosti (energy efficiency obligation – EEO) pro dodavatele. Energetické společnosti by měly (dle čl. 6 návrhu v posledním znění rovněž postupně) dosahovat „kumulativních ročních úspor v konečné energetické spotřebě“ (svých zákazníků) ve výši 1,5 % oproti předchozímu roku (při vynětí energie spotřebované v sektoru dopravy a zohlednění průměrných úspor, jichž společnosti dosáhly 3 roky před vstupem nové směrnice v platnost). Pokud se energetické společnosti rozhodnou pro jiný způsob zvyšování energetické účinnosti, měly by dokázat, že dosažené úspory odpovídají uvedenému základnímu 1,5% požadavku. Během vyjednávání textu EED ale členské státy v Radě EU dosáhly několika výjimek z této povinnosti.

- **ETS:** v ročním závazku úspor bude zohledněno 40% úsilí, které průmysl již učinil v rámci systému EU pro obchodování s emisními povolenkami pro oxid uhličitý (EU-ETS).
- **Předchozí opatření:** členským státům bude umožněno do svých národních cílů energetických úspor zahrnout "předchozí opatření", čímž bude umožněno zohlednit opatření, která byla na národních úrovních přijata před platností navrhované směrnice.
- **Budoucí opatření:** členským státům bude umožněno do svých národních cílů energetických úspor zahrnout nejenom současné reálné úspory, ale také plánovaná budoucí opatření.

Do každoročních úspor energie tak například budou moci dodavatele a energetické společnosti započítat energii ušetřenou v předchozích letech, konkrétně od roku 2010. Budou mít také možnost zahrnout do konečného čísla předpokládané úspory z následujícího období, tedy let 2020–2023. Do 1,5% úspor mohou být také zahrnuty renovace budov, které snižují jejich energetickou spotřebu. V tomto případě však právě může dojít ke zdvojení ve výpočtu. Renovace budov by totiž měl zajišťovat další z bodů EED, a to povinnost států vytvořit dlouhodobé národní plány pro renovaci budov do roku 2050.

Zástupci Evropského parlamentu po dohodě s Radou podpořili požadavek, aby veřejné orgány byly povinny renovovat každý rok alespoň 3 % plochy budov (čl. 4 návrhu), a tím snižovaly spotřebu energie. Musí ale jít o prostory (1) ve vlastnictví, (2) v užívání (3) centrálních vlád s (4) celkovou užžitnou podlahovou plochou nad 500 m² (uplatnit se musí všechny 4 podmínky; od června 2015 by se uvedený parametr celkové užžitné podlahové plochy měl snížit na 250 m²). Tudíž se tato podmínka nebude pravděpodobně týkat např. nemocnic a škol.

Členským státům by mělo být umožněno určitou spotřebovanou energii (např. tu, jež byla spotřebována v průmyslu pokrytém systémem obchodování s emisními povolenkami) vyjmout z kalkulací týkajících se úspor v konečné energetické spotřebě, pokud tato energie - včetně všech úspor dosažených na úrovni členských států od 31. 12. 2008 - nepřesáhne 25 % celkového národního cíle energetických úspor. Parlament si nicméně vymohl, aby Komise toto ustanovení nejpozději v roce 2016 přehodnotila.

Velké společnosti (tj. nikoliv malé a střední podniky do 250 zaměstnanců a domácnosti, pro které byla vyjednána výjimka) by měly do 3 let od vstupu směrnice v platnost projít energetickým auditem

„kvalifikovaných a akreditovaných expertů“ - a pak každé 4 roky, pokud taková opatření již neimplementovaly.

Domácností by se měl dotknout požadavek, aby měly od dodavatelů energií zajištěn přístup ke svým individuálním spotřebám (tzv. smart metering).

V případě nových budov nebo budov renovovaných podle směrnice č. 2010/31 (o energetické náročnosti budov) by naplnění tohoto požadavku mělo být obligatorní (tj. bez ohledu na to, zda je to „technicky možné a finančně opodstatněné“). Analogicky by se měl smart metering (zejm. tzv. rozdělovače topných nákladů na jednotlivých otopných tělesech) uplatňovat i v domech s více bytovými jednotkami (v ČR zejm. velmi časté panelové domy), a to od 1. 1. 2017. Faktury za energie by měly být koncovým spotřebitelům včetně domácností od roku 2015 vystavovány obligatorně nejméně 2krát ročně, na vyžádání čtvrtletně.

Od členských států se do prosince 2015 očekává, že předloží komplexní posouzení svých možností, pokud jde o (efektivnější) využívání kogeneračních zařízení (vyrábějících elektřinu a teplo) a centrálního (městského) vytápění, včetně analýzy nákladů a přínosů (cost-benefit), a v případě, že přínosy převáží nad náklady, zahájí „vhodné kroky“.

Z tohoto požadavku by měly být vyňaty tzv. špičkové zdroje používané nejvýše 1 500 hodin ročně (v průměru za posledních 5 let), jaderné elektrárny a zařízení nezbytná k ukládání CO₂ pod zemský povrch (podle směrnice č. 2009/31).

Dalším požadavkem směrnice je, aby veřejné autority členských států na centrální úrovni byly povinny zohledňovat parametr „vysoké energetické účinnosti“ při zadávání všech veřejných zakázek odpovídajících čl. 7 směrnice č. 2004/18 (Směrnice o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby, ve znění pozdějších předpisů). Podmínkou by ale mělo být, že takové řešení bude nákladově efektivní, ekonomicky proveditelné, bude garantovat „širší udržitelnost“, bude technicky vhodné a bude zaručovat dostatečnou (hospodářskou) soutěž.

V souvislosti se směrnicí o „Energetické účinnosti“ by také měly v září letošního roku předložit členské státy EU národní plány na implementaci směrnice o energetické účinnosti (Energy Efficiency Directive – EED). Uveřejnění „Akčního plánu pro energetickou účinnost“ Komise ukládá členským státům každé tři roky a to v letech 2014, 2017 a 2020 a do 1. 1. 2015 připravit dlouhodobé plány („cestovní mapy“) úspor skrze stavebnictví (včetně úprav veřejných budov) do roku 2050. Komise by dosažený pokrok (tj. zda je EU jako celek schopná do roku 2020 zvýšit svou energetickou účinnost o 1 474 Mtoe, pokud jde o primární energetický potenciál použitých zdrojů, anebo 1 078 Mtoe, pokud jde o finální spotřebu energií) měla hodnotit v červnu 2014.

II. Následná implementace směrnice o „energetické účinnosti“ v ČR

Množství vypouštěných skleníkových plynů tvoří v České republice v poměru k HDP jedno z nejvyšších čísel v rámci zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Ačkoliv v posledních letech došlo k určitému snížení tohoto podílu, kvůli nedostatečné podpoře zůstává nevyužita řada

významných nástrojů, které mohou k příznivému vývoji přispět. V další statistice má dokonce Česká republika spotřebu energie na jednotku HDP o polovinu vyšší, než je průměr zemí EU27.

V rámci strategie Evropa 2020 Vláda ČR prozatím nepředložila Evropské komisi národní cíl úspory spotřeby primárních energetických zdrojů. Přesto však na poli úspor podniká některé kroky.

a. Renovace budov

Směrnice o energetické účinnosti po České republice i dalších členských státech žádá, aby byly vytvořeny dlouhodobé národní strategie pro renovace budov. Jednotlivé členské státy tak budou do konce dubna 2014 předkládat své vize, jak zajistit energetické úspory v budovách na svém území.

Na toto téma zpracoval analýzu ekonom a člen NERV Miroslav Zámečník. Zámečník ve své analýze uvádí, že pokud stát vynaloží 1 milión korun na energeticky úsporná opatření, lze očekávat kladný dopad na HDP ve výši 2,13 až 3,59 miliónu korun. A to díky vysokému multiplikačnímu faktoru stavebnictví budov a také tzv. finanční páce – tedy podílu soukromého kapitálu, který se nabalí na každou korunu státní investice. Oproti tomu dle statistik běžné státní výdaje ve stejné výši přinesou růst HDP pouze 600 tis. Kč. Program na podporu energeticky úsporných budov může znásobit ekonomický růst Česka až šestkrát oproti běžným rozpočtovým výdajům. Pokud se tento plán dobře nastaví, pak se může obdoba „Zelené úsporám“ jednoznačně vyplatit a to nejen občanům a tuzemským firmám, ale také velmi výrazně státu.

Ministerstvo životního prostředí v současné době připravuje nový program na snižování výdajů za vytápění v budovách, který naváže na program Zelená úsporám. Nový program však nebude tak štedrý jako program předchozí. Dle sdělení náměstka MŽP Jakuba Kulíška bude nový program nastaven tak, aby lidé vrátili část toho, co díky dotaci ušetří. Přesná procenta, kolik by lidé měli z úspory vracet, nejsou zatím ještě jasná. Dle sdělení MŽP by se mělo jednat o osmdesát až devadesát procent.

Legislativní rada Vlády ČR nyní projednává zákon o obchodování s emisními povolenkami. Výnosy z prodeje povolenek mohou vedle evropských fondů tvořit hlavní zdroj financování programu energeticky úsporných rekonstrukcí. Prostředky investované ze státního rozpočtu do renovací budov prováděné českými firmami rozhýbává ekonomiku a ve výsledku generuje 2 až 3 koruny zpět do státního rozpočtu.

III. Co si k finální podobě Směrnice o energetické účinnosti myslí evropské podnikatelské platformy?

- **EUROCHAMBRES** (Asociace evropských hospodářských komor) - se domnívá, že dohoda triologu (Rada EU, Evropský parlament a Evropská komise) může přispět k dosažení klimatických cílů EU bez omezení konkurenceschopnosti evropských podnikatelů.

EUROCHAMBRES zejména vítá:

- indikativní národní cíle, než závazné (článek 3),
- pružnější přístup k dodržování 1,5% závazku úspory, energie (článek 6),
- že navržená směrnice neinterferuje se stávajícím systémem obchodování s emisemi (článek 19).

- **UEAPME** (Evropská asociace řemesel, malých a středních podniků) se domnívá, že dohoda o směrnici o energetické účinnosti mezi institucemi EU na "trialogu" je krokem vpřed směrem k 20% cíli úspor energie, a to přesto, že je dle názoru UEAPME ponecháno příliš mnoho prostoru pro manévrování členských států. UEAPME vítá plánovaná pomocná opatření pro malé a střední podniky na pokrytí nákladů na energetický audit a provádění vyplývajících doporučení. UEAPME také oceňuje plány na podporu přístupu malých a středních poskytovatelů na trh energetických služeb. UEAPME se domnívá, že kompromisní text směrnice, může znemožňovat malým a středním distributorům vstup na energetický trh. UEAPME své tvrzení zakládá na tom, že v kompromisním textu byla ponechána členským státům volnost v rozhodování, kteří z distributorů nebo prodejců energie budou muset u svých koncových zákazníků ušetřit 1,5 % ročních prodejů energie. V původním textu směrnice, však byli z této povinnosti vyjmuty malé a střední podniky. UEAPME proto varuje, že díky tomu bude těžší pro tyto malé hráče vstoupit na trh a přežít v tomto velmi konkurenčním sektoru.
- **BUSINESSEUROPE** (Konfederace evropského podnikání) považuje směrnici o energetické účinnosti za jedno z klíčových témat pro evropské podnikatele a oceňuje, že se mu věnuje dostatečná politická pozornost. BUSINESSEUROPE se domnívá, že směrnice má značný potenciál posílit trh energeticky účinných produktů a služeb. Důraz by měl být dále kladen především na vytvoření středně a dlouhodobého plánu renovací budov, kde se stále ještě nachází nevyužitý potenciál (článek 3). Dále se domnívá, že směrnice by měla dát členským státům dostatečný prostor k vytvoření individuálních plánů plnění závazků a firmám by měla dát možnost investovat do energeticky účinných technologií, které uznají za vhodné. Cílem směrnice by mělo být především zlepšení energetické účinnosti podniků a ne pouze omezení jejich spotřeby, což by mělo za následek snížení růstového potenciálu firem a konkurenceschopnosti.

IV. Výstupy k diskusi

- Je v současné krizové době správný čas na přijetí opatření na poli zvyšování energetické účinnosti daných směrnice a s tím souvisejícím zvyšováním výdajových závazků podnikatelů?
- Existují opatření, která ve směrnici chybí?
- Je Česká republika schopna za současných ekonomických a rozpočtových podmínek tyto závazky vůbec splnit?

V. Zdroje ke studiu

1. Návrh směrnice o energetické účinnosti;
<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011PC0370:CS:NOT>>
2. Akční plán pro energetickou účinnost;
<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0545:FIN:CS:PDF>.
3. Energetická náročnost budov;
<http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_for_goods/construction/en0021_cs.htm>

4. Plnění strategie Evropa 2020 v EU;
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators>
5. Strategie Evropa 2020 a ČR;
<<http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/cr/eu-2020-a-cr-78696>>
6. Tisková zpráva Evropského parlamentu k Směrnici o energetické účinnosti;
<<http://www.europarl.europa.eu/news/de/pressroom/content/20120615BKG46961/html/Energy-efficiency-measures-required-by-the-proposed-directive>>
7. Energetická účinnost - archiv článků;
<<http://www.euractiv.cz/energeticka-ucinnost>>
8. Dohoda EU o směrnici o energetické účinnosti;
<<http://www.euractiv.com/energy-efficiency/member-states-strike-deal-eu-ene-news-513301>>
9. Makroekonomická studie dopadů postupného zavádění požadavků na energetickou náročnost budov, zpracované Miroslavem Zámečnickem pro Iniciativu Šance pro budovy;
<http://www.sanceprobudovy.cz/images/docs/analyza_ives2012.pdf>
10. Zelené dotace zhubnou. Lidé nově státu vrátí část z toho, co ušetří
<http://ekonomika.idnes.cz/zelena-usporam-konci-novy-program-bude-chudsi-f40-/ekonomika.aspx?c=A120812_171915_ekonomika_neh>
11. Schválená verze výboru ITRE připravena pro plenární zasedání Evropského parlamentu
<http://www.cebrecz/dokums_raw/schvalena_verze_v_itre_20120713.pdf>